

Posudek oponenta diplomové práce – akademický rok 2017/2018

Autor: Bc. Kamila Motýlová **Forma studia:** denní **Obor:** Učitelství pro střední školy – dějepis/ Učitelství pro střední školy – český jazyk a literatura

Název práce: Kniha jako pramen k poznání mentality české pozdně středověké šlechty

Vedoucí DP: PhDr. Zdeněk Beran, Ph.D.

Oponent DP: prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Práce Kamily Motýlové patří k pracím, které se v poslední době častěji začínají obracet k poznání různých podob života a působení české šlechty pozdního středověku. V tomto případě se autorka rozhodla sledovat, jak dobová literatura odrážela různé aspekty života šlechty a jejího smýšlení a uvažování. Mentalitu české pozdně středověké šlechty nahlíží autorka prizmatem sdělení, která uložili do svých rukopisů a knih tehdejší pisatelé, obvykle šlechtici či příslušníci vzdělaného měšťanstva. Současně si určuje okruh témat, která hodlá v literatuře sledovat a porovnávat s tím, co přinesla odborná literatura. Jedná se celkem o jedenáct tématik, často spolu souvisících a propojených. Patří sem témata typická ale i ta, která odrážejí proměny doby.

Výzkum opřela diplomantka o studium pozdně středověkých literárních pramenů, jejichž autoři patřili většinou k vyšší české šlechtě (kniže Hynek z Poděbrad, dva členové rodu Hasištejnských z Lobkovic, Jan z Rabštejna, Ctibor Tovačovský z Cimburka, Kryštof Harant z Polžic a Bezdruzic, Smil Flaška z Pardubic a Rychmburka), rytířskému stavu (Šašek z Bírškova), patricijské vrstvě inteligence (Viktorín Kornel ze Všehrd) a univerzitním mistrům (Mistr Jan Hus, či Křišťan z Prachatic), ti všichni se zařadili do dějin české literatury, humanismu nebo i knihovnictví. A bylo lhostejno, jaký měli původ, majetek či dluhy a rozdílné vzdělání. Stranou analýzy nezůstaly cestopisy, bajky ani některé kroniky, např. tehdy oblíbená kronika Trojanská. Všechny prameny odpovídají časovému rozpětí výzkumu (poněkud nepřesně je však časové vymezení stanoveno na svém počátku – „od konce husitských válek“), které pokrývá zhruba jedno století od poloviny 15. do poloviny 16. století). Zcela také nerozumím zařazení Dalimilovy kroniky do seznamu pramenů, která odráží ještě rytířskou fázi šlechtických aktivit.

Autorka pracuje s množstvím titulů odborné literatury pojednávající o době, šlechtě a také knize a knihovnictví. Šlechtické knihovny patřily k fenoménu doby, ohlašovaly nástup humanismu a skutečnost, že šlechta přestávala spojovat svůj život s bojem a stále častěji přecházela k podnikání a zájmu o vědění. Seznam prací je myslím dostatečný, autorka s nimi aktivně pracuje, neboť její přístup je založen na vyhledávání stanovisek k vybraným okruhům myšlení a žití a na jejich porovnání s názory odborné literatury. Často se daří jít více do hloubky, ale někdy je to spíše sběr příkladů. Dokladem poctivého úsilí je poznámkový aparát, představující 328 položek. Jen připomínám, že zkracování následných citací mohlo být ještě důslednější, v zásadě je opakován celý název pramene nebo odkazované literatury.

Práce obsahuje poměrně dlouhý úvod, počínající uvedením cíle a vymezením časového období výzkumu (pozn. k tomu viz výše), ale současně koncipovaný jako zamyšlení nad významem knihy, signalizující změnu doby a mentality tehdejší společenské elity – šlechty, která směřuje od rytířství k podnikání a vzdělání. Dobová literatura je totiž prostředek, kterým je možné tyto změny nahlížet v myšlení šlechty. Dále jsou popsány prameny a připomenuta literatura, s níž autorka pracuje. Poznamenat je třeba, že je zbytečné uvádět v textu název knihy a znovu ho vzápětí opakovat v bibliografické citaci (s. 6). Konečně je zmíněna metoda, s níž autorka postupovala. Text práce je rozdělen podle sledovaných tématik do jedenácti kapitol.

V každé kapitole autorka přidává nakonec stručné shrnutí, které povětšinou zdařile vystihuje obsah nalezeného poznání. Závěr diplomové práce vychází ze získaných poznatků; poctivě usiluje o vystižení hlavních výsledků výzkumu, tak jak k nim autorka dospívala v jednotlivých úsecích studia. Připojen je seznam pramenů a literatury.

Stylisticky má práce velmi solidní úroveň, přesto nelze přehlédnout chyby ve větné interpunkci (především často chybí oddělení vět v souvětí, nejčastěji vložené vedlejší věty či čárka před důsledkovou spojkou a to – ss. 2, 15, 63 a 69), nebo naopak čárky přebývají (ss. 22, 29, 45 dvakrát), objevuje se špatná koncovka přídavného jména (s. 30 a hned třikrát). Zaměňovány jsou i významy infinitivu *býti/být* a podstatného jména slovesného *bytí* – ss. 4, 47 či slovo poručník a poručík (s. 39).

Práce studentky Bc. Kamily Motýlové splňuje původně autorkou vymezené cíle. Lze ji považovat „za propojení informací do nových kontextů“, které autorka dosáhla využitím dějin mentalit, dějin literatury a studia šlechty (s. 69). Přes dílčí připomínky považuji diplomovou práci za velmi dobře zvládnutý text, který zaslouží ocenění. Nárokům na závěrečnou práci v magisterském studijním oboru Učitelství pro střední školy – dějepis tak vyhovuje, a proto ji doporučuji k obhajobě. Hodnotím ji stupněm ...

V Praze 16. srpna 2018

prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.